

LIFE programm paneb Läänemaa keskkonnaprojektidele õla alla

Kuidas luua Läänemaal sobivad elamis- ja rändeageused peatumistingimused erinevatele ohustatud liikidele või taastada ja hooldada liigirikkaid poollooduslikke kooslusi suurtel maa-aladel, kui finantsilisi vahendeid kohalikul tasemel napib? Üheks selliseks Euroopa otsetoetuseks on LIFE programm, mille abil on kohalikel omavalitsustel, riigiasutustel ja ettevõtjatel võimalus oma projektile rahastust taotleda.

LIFE programm annab võimaluse ja vahendid midagi Läänemaa looduse ja keskkonna heaks ära teha nii, et see ka realselt olulist mõju avaldaks. Lahendused peavad sealjuures arvestama meid ümbritseva keskkonnaga, pakkudes ka majanduslikku ja sotsiaalset mõju.

Palju häid näiteid

LIFE programmi kuuluvaid projekte on edukalt läbi viidud lisaks teistele Eesti maakondadele ka Läänemaal, mis on Eesti kõige kaitstum maakond: nimelt moodustavad looduskaitsealad alusel kaitse alla võetud objektid kogu maakonna pindalast tervelt 32%. Seda enam on vaja sealset loodust hoida ja vajadusel ka järele aidata.

Näiteks taastati ja hooldati Silma looduskaitsealal, Vormsi saarel ja Osmussaarel poollooduslike rannikuelupaiku, mis olid karjatamise lakkamisel kinni kasvanud ja roostunud, muutudes seeläbi erinevatele liikidele, sealhulgas ka ohustatud liikidele elamiskõlbmatuks.

Tegevuste tulemusel sai [LIFE Silma](#) projekti käigus hooldatud 1100 hektari jagu rannikualasid. Et poollooduslikel kooslustel oleks helge tulevik, oli tarvis suurendada kohalike lihaveiste- ja lambakarjade arvu. Samuti toodi juurde ka hobuseid – kõik selleks, et taastatud elupaigad säilitaksid oma kuju ja kõikidele sealsetele liikidele sobivad elamistingimused.

Et kõrge loodusväärtusega rohumaade kadumist ennetada, nägi ilmavalgust [LIFE Viva Grass](#) projekt. Kuna poollooduslike rohumaade pindala on linnastumise ning teiste tegurite mõjul märgatavalt kahanenud, on väga oluline reageerida enne, kui on päriselt hilja. Näiteks töötati Lääne maakonna pilootala põhjal välja töövahend “BioEnergy”, mille abil saab rohumaadelt saadavat biomassi kasutada tõhusalt energia tootmiseks, võimaldades hinnata rohumaapõhist energiavaru, aga ka nõudlust selle järele.

Seega demonstreeriti LIFE Viva Grass projekti käigus rohumaade mitmeotstarbelise kasutuse võimalusi, mis on aluseks maapiirkondade jätkusuutlikkusele ja stiimuliks kohalikele majandusele. Ühtlasi korraldas projektimeeskond koosolekuid kohalike huvirühmadega, et arutada loodud töövahendite arendamise ja kasutamise võimalusi.

Kastist välja

LIFE programmil on sel aastal kokku neli suunda: loodus ja elurikkus; ringmajandus ja elukvaliteet (sh õhukvaliteet, mullastik, vesi, jäätmed, kemikaalid, müra, ressursikasutus ja

-tõhusus); kliimamuutuste leevendamine ja nendega kohanemine ning puhtale energiale üleminek. Raha võiks sealjuures eelkõige taotleda just suure mõjuga, s.t poolemiljoniliste ja suuremate ettevõtmiste jaoks, milleks Eestil siseriiklikke vahendeid alati ei jätku.

Hea projekti eelduseks on keskne idee, mistõttu on oluline, et projekti lugeja saaks aru, milles seisneb probleem, kuidas seda lahendada asutakse, milliseid tegevusi planeeritakse ning millist tulemust taotletakse. Idee võiks tulla kastist väljapoole mõtlemisest ja teadmisesest, et LIFE soovib näha praktilisi, käegakatsutavaid tulemeid, millega panustatakse realselt ja otseselt projekti seatud eesmärkidesse.

Väga oodatud on projektid, mis keskkonnas midagi paremaks teevad ja mida saaks hiljem laiemalt rakendada. Näiteks oleks soovituslik tutvuda [Euroopa roheline kokkulepega](#) ja [kliimapoliitika põhialustega aastani 2050](#), mis annavad ülevaatliku pildi nii ELi kui ka Eesti prioriteetidest.

Milline on hea projekt?

Sageli võib tekitada asjaosalistes küsimusi, millistele projektidele rahastust jagatakse ning millistele mitte. Siinkohal tasub mainimist, et hea projekt on uudne Euroopa Liidu tasemel, mistõttu tuleks projekti kirjutajal mõelda laiemalt, mitte ainult Eestile.

Eduka ning laiahaardelise projekti eelduseks on ka kirglikud ja teemat hästi valdavad inimesed, kes tajuvad valdkonnasiseseid probleeme ning oskavad neile ka lahendust näha. Seega peab projekti meeskond koosnema oma ala ekspertidest ning kui need on leitud, hakatakse arutama ja mõtlema, kus on kõige kriitilisem murekoht ning kuidas annaks seda parandada.

Kindlasti tasuks projekti kirjutamisel läheneda probleemile laiemalt ja uurida, mida teistes riikides samas valdkonnas juba tehtud on. Heal projektil on partnereid mitmest riigist, mis näitab teema olulisust laiemalt, samuti hinnatakse selliseid projekte üldjuhul kõrgemalt.

Ideedele jagub võimalusi

LIFE programm pole aga ainus võimalus keskkonnategevuste täideviimiseks. Muuhulgas aitab ideid ellu viia [Horisont](#), mis on maailma suurim teadus- ja arendustegevust ning rahvusvahelist koostööd toetav programm.

Horisont ja LIFE on omavahel tihedalt seotud – nii mõnigi keskkonnaprojekt on enne LIFE programmi alustanud Horisondist, mis peab oluliseks kolme suunda: oodatud on projektid, mille käigus toetatakse tipptasemel teadust, ühiskonnaprobleemidele lahenduste otsimist või juhtpositsiooni saavutamist tööstuses selleks vajaliku teaduse abil. Seega keskendub Horisont

eelkõige teadusuuringute läbiviimisele ning aitab neid eesmärgipäraselt täide viia. Miks mitte koguda alustuseks tõenduspõhist teaduslikku materjali, mille tulemusi annaks hõlpsalt ära kasutada LIFE programmi tarvis?

Sarnaselt Horisont programmiga saab projekti jaoks raha taotleda ka [Euroopa Liidu Innovatsioonifondist](#), mille puhul keskendutakse innovaatiliste madala süsinikusisaldusega tehnoloogiate arendamisele ja kasutuselevõtule. Sealhulgas on võimalik toetust saada projektidele, mis leiavad lahendusi süsiniku kinnipüüdmisele, ladestamisele ja utiliseerimisele või loovad kasvuhoonegaaside kokkuhoidu energiantensiivses tööstuses.

Küsi julgelt abi

Programmi [taotlusvoorud](#) avanevad juba sel suvel. Täpsemat infot projekti kirjutamisega seotud küsimuste ning tähtaegade kohta jagavad [LIFE kontaktisikud](#), kes julgustavad esitajaid nendega otse ühendust võtma.

Keskkonnaministeeriumis ja Keskkonnainvesteeringute Keskuses töötavad LIFE projektijuhid, kes aitavad muuta programmi nähtavamaks, tõsta taotlejate teadlikkust projekti võimalustest, aidata parandada projektitaotluste kvaliteeti ning leida sobivaid partnereid. Ühtlasi on palju kasulikku informatsiooni jagada juba rahastuse saanud projektide juhtidel.

Tasub meeles pidada, et projekti kirjutamine pole tegelikult nii keeruline, kui esmapilgul tundub. LIFE'is on paindlikkust ning vajadusel saab teha muudatusi. Kui esimesel korral raha saada ei õnnestunud, tasub proovida uuesti. Vastavalt tagasisidele projekti täiendades võib see järgmisel aastal olla juba palju edukam: julge pealehakkamine on pool võitu.

Artikli kirjutamist on rahastatud projektist “LIFE programmist teadlikkuse suurendamine ja projektitaotluste kvaliteedi parandamine 2”, mida rahastab Euroopa Liidu liikmesriikide keskkonnaprojektide kaasrahastamise programm LIFE.